

Vertaalcwijzer

Engels

Nederlands

Vierde, geheel herziene editie

Chris P. Odijk

Inhoud

VOORWOORD.....	23
DEEL 1 – RICHTLIJNEN EN KNELPUNTEN IN VOGELVLUCHT.....	28
a. ENKELE ALGEMENE RICHTLIJNEN	29
1 Bemoeienis met de inhoud van de tekst	29
2 ‘Verbeter’ de brontekst als die niet goed is!.....	29
3 Vertaal zo letterlijk mogelijk, maar niet zo letterlijk dat er ‘onnatuurlijk’ Nederlands ontstaat!	29
4 Streef naar stilistische consistentie!	33
5 De gevoelswaarde van woorden en uitdrukkingen.....	35
6 Vermijd ‘slordigheidsfouten’!	35
7 Naslagwerken, andere informatiebronnen en vertaalprogramma’s.....	36
b. ENKELE BELANGRIJKE KNELPUNTEN	40
8 Wees erop bedacht dat men in het Nederlands woorden vaker aaneenschrijft dan in het Engels!	40
9 Gebruik van aanhalingstekens in Engelse en Nederlandse teksten	40
10 Alinea-indeling.....	40
11 Vermijd barbarismen en contaminaties en wees voorzichtig met neologismen en modieus taalgebruik	40
12 Beknopte bijzinnen.....	41
13 De vertaler dient te letten op het verschil tussen beperkende en uitbreidende betrekkelijke bijzinnen!	41
14 Congruentie in getal in het Nederlands en het Engels.....	41
15 Let op de schrijfwijze van getallen en breuken!.....	42
16 Hoed u voor hiaten!	42
17 Let op lacunes in het lexicon.....	42
18 Let op de lidwoorden!	42
19 Omrekening van Engelse maten en gewichten	42
20 Het vertalen van (eigen)namen en titels	43
21 Nominale versus verbale constructies	43
22 Vermijd pleonasmen & tautologieën (als taalfout), passe-partouts & lege woorden, stijl-bloempjes, ‘overspannen’ en dubbele tangconstructies, beulzinnen en zeeslangen!	43
23 Het vertalen van de ‘s-constructie	44
24 Valse vrienden ontmaskerd!	44
25 Onjuist gebruik van voegwoorden	44

26	Voltooide tijd – tegenwoordige tijd	44
27	Let op het woordgeslacht!	44
28	Diversen	45
DEEL 2 – DETAILBEHANDELING.....		46
HOOFDSTUK 1 – GRAMMATICALE THEMA’S EN TAALVERSCHIJNSELEN.....		47
29	Aandachtstreepjes.....	47
30	Aanhalingstekens	48
31	Accenttekens	54
32	Het afbreken van woorden	55
33	Afkortingen	57
34	Alinea’s	58
35	Apostrof.....	59
36	Barbarismen	60
37	Beeldspraak	67
38	Beknopte bijzinnen.....	67
39	Beletseltekens	71
40	Betrekkelijke bijzinnen (beperkend en uitbreidend)	71
41	Beulzinnen	75
42	Bezittelijke voornaamwoorden	77
43	Congruentie en discongruentie in getal	77
44	Contaminaties.....	81
45	Cursivering	83
46	Dubbele ontkenning (zie ook <i>not</i> , § 457).....	86
47	De dubbelepunt (colon).....	86
48	<i>E-woorden</i>	88
49	<i>-E-</i> of <i>-en</i> bij samenstellingen en afleidingen.....	88
50	<i>-E-</i> bij vaste verbindingen (de ‘buigings- <i>e</i> ’)	89
51	<i>Er</i>	90
52	<i>Er</i> + voorzetsel	91
53	Het euroteken	91
54	Foutieve samentrekking	91
55	Gebiedende wijs	95
56	Gekloofde zinnen	96
57	De genitief.....	97

58	Geslacht van woorden	100
59	Getallen en breuken	106
60	Haakjes	108
61	De ‘haarziekte’	110
62	<i>Hebben & zijn</i> en de voltooide tijd.....	112
63	De ‘hikstijl’	113
64	Hoofdletters & kleine letters	113
65	Idioom	121
66	Het kofschip	123
67	Komma	125
68	Het koppelteken.....	131
69	Koppelwerkwoorden	131
70	Lacunes in het lexicon.....	131
71	Lidwoorden	138
72	Lijdende vorm (zie ook tantendoortjestijl, § 98).....	140
73	Maten en gewichten (zie ook appendix 1)	143
74	Meervoudsvorming	143
75	Modieus en informeel taalgebruik.....	145
76	Naamvals vormen.....	146
77	Namen en titels.....	147
78	Nominale en verbale constructies.....	153
79	<i>Non-gradable adjectives</i>	153
80	Overgankelijk – onovergankelijk	154
81	Passe-partouts & lege woorden	154
82	Pleonasme en tautologie (als taalfout)	155
83	<i>Premodification structures</i>	156
84	De punt	157
85	De puntkomma	158
86	<i>Question tags</i>	159
87	Register (stijlniveau)	159
88	Rode en groene woordvolgorde	160
89	Het samentrekkingsteken	162
90	De schuine streep	162
91	Spatie – koppelteken – aaneenschrijven.....	162

92	Spelling – Groene Boekje of Witte Boekje?	172
93	Standaardformuleringen en vormconventies in juridische documenten	173
94	Stijlbloempjes.....	176
95	<i>Synonym strings</i>	176
96	Tangconstructies.....	177
97	Tantebetjestijl	178
98	Tantedoortjestijl (zie ook lijdende vorm, § 72).....	179
99	<i>te</i> + infinitief.....	180
100	Telbare en niet-telbare zelfstandige naamwoorden.....	180
101	Tijden	180
102	Titels en (kranten)koppen.....	189
103	Trappen van vergelijking	191
104	Trema	193
105	Tussen-s in samenstellingen en afleidingen	194
106	Het uitroepteken	195
107	Vakjargon	195
108	Valse vrienden.....	196
109	Verdubbeling van medeklinker na toonloze klinker	198
110	Verkleinwoorden.....	198
111	Vertaaltransformaties	200
112	Het voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord	202
113	Voorwaardelijke bijzinnen	202
114	Het voorzetsel.....	205
115	Voorzetseluitdrukkingen	206
116	Vormconventies brontaal – doeltaal	207
117	Vraagteken (Zie ook aanhalingstekens, § 30)	207
118	Vreemde woorden	208
119	Vrouwelijke uitgangen	209
120	Wederkerende werkwoorden.....	210
121	Het weglatingsstreepje	211
122	Wensende wijs.....	213
123	Werkwoorden	214
124	Het vertalen van woordspelingen	215
125	Woordvolgorde.....	217

HOOFDSTUK 2 – HAKEN EN OGEN – NEDERLANDSE TREFWOORDEN	226
126 <i>Aan – naar</i>	226
127 <i>In aanmerking nemen – in ogenschouw nemen</i>	226
128 <i>Aanstaand – toekomstig</i>	226
129 <i>Aanstands – terstond</i>	226
130 <i>Aantal (enkelvoud of meervoud?)</i>	226
131 <i>Als – dan</i>	229
132 <i>Als – toen</i>	231
133 <i>Alvorens – voordat – vóór – voor</i>	232
134 <i>Ambitie</i>	232
135 <i>Ampel – amper</i>	232
136 <i>Armoedeval</i>	232
137 <i>Atie – ering</i>	232
138 <i>Au – ou</i>	233
139 <i>Behoudens</i>	233
140 <i>Betreffende – betrokken – wat betreft – wat ... betreft – voor wat betreft</i>	233
141 <i>Bewijslast</i>	234
142 <i>Blijkbaar – klaarblijkelijk – kennelijk – ogenschijnlijk – schijnbaar</i>	234
143 <i>Blijken – schijnen – lijken</i>	235
144 <i>C.q.</i>	235
145 <i>Daarentegen – integendeel</i>	236
146 <i>Dan dat</i>	236
147 <i>Dan ook – dan wel</i>	236
148 <i>Dat – wat</i>	237
149 <i>Degene – diegene – datgene</i>	238
150 <i>Der (des/den)</i>	238
151 <i>Dermate</i>	239
152 <i>Desbetreffende</i>	239
153 <i>Destijds – toentertijd – indertijd – eertijds – weleer</i>	239
154 <i>Dezer – dezen – dezes</i>	239
155 <i>Diens – dier</i>	239
156 <i>Doordat – omdat</i>	240
157 <i>Eén – een</i>	240
158 <i>Ei – ij</i>	241

159	<i>Elk – ieder</i>	241
160	<i>Elkaar</i>	242
161	<i>En/of</i>	242
162	<i>Enerzijds – anderzijds</i>	242
163	<i>Enig – enigst</i>	242
164	<i>Enige(n)</i> (en ook: <i>alle(n), andere(n), beide(n), deze(n), eerste(n), enkele(n), ettelijke(n), laatste(n), meeste(n), sommige(n), vele(n), verscheidene(n), verschillende(n), weinige(n), de hare(n), de hunne(n), de jouwe(n), de mijne(n), de onze(n), de uwe(n), de zijne(n)</i>)	242
165	<i>Feit</i>	244
166	<i>Gaan</i>	245
167	<i>...gelijk – ...glijk</i>	245
168	<i>Genoodzaakt – verplicht</i>	246
169	<i>Gerust – rustig</i>	246
170	<i>Gij</i>	246
171	<i>Guerrilla – guerrillero</i>	246
172	<i>Handelwijze</i>	247
173	<i>Heel – geheel</i>	247
174	<i>Herhaald – herhaaldelijk</i>	247
175	<i>Het was ...</i> (zie ook gekloofde zinnen, § 56)	247
176	<i>Hoe ... hoe ... – hoe ... des te ...</i>	247
177	<i>Hoewel – ondanks</i>	248
178	<i>Hun – hen</i>	248
179	<i>Idem – dito</i>	249
180	<i>Ie</i>	249
181	<i>Iemand</i>	249
182	<i>Iën – ieën</i>	249
183	<i>Ingeval – in geval van – voor het geval</i>	249
184	<i>Investeren – beleggen</i>	250
185	<i>Jullie</i>	250
186	<i>Keer – maal</i>	251
187	<i>Kennen – kunnen</i>	251
188	<i>Leiden – lijden</i>	251
189	<i>Lukken – erin slagen</i>	251
190	<i>Mens</i>	252
191	<i>Niet het minst – niet in het minst</i>	252

192	<i>Mits – tenzij – indien</i>	252
193	<i>Name – neming</i>	252
194	<i>Nauwelijks – ternauwernood</i>	252
195	<i>Neven</i>	252
196	<i>Niet dan na(dat)</i>	253
197	<i>Om</i>	253
198	<i>Ongeveer</i>	254
199	<i>Opdat – zodat</i>	254
200	<i>Paar</i>	254
201	<i>Procent – procentpunt</i>	254
202	<i>Qua</i>	255
203	<i>Rechtelijk – rechterlijk – gerechtelijk</i>	255
204	<i>Rekenschap geven – zich rekenschap geven</i>	255
205	<i>Zich richten tegen/tot/op</i>	255
206	<i>Soortgelijke – dergelijke – dusdanige – zulke – zo ‘n</i>	255
207	<i>Standaard</i>	255
208	<i>Terugkomen op – terugkomen van</i>	256
209	<i>Tussen</i>	256
210	<i>U</i>	256
211	<i>U hebt – u heeft</i>	257
212	<i>Überhaupt</i>	257
213	<i>Uit – van</i>	257
214	<i>Uitgangspunt</i>	257
215	<i>Vanwege – wegens</i>	257
216	<i>Zich verheugen op/over/in</i>	258
217	<i>Via</i>	258
218	<i>Vragen – verzoeken</i>	258
219	<i>Waaraan – waarmee – waaronder – waarop – waarvan – waarvoor</i>	258
220	<i>Welke (als betrekkelijk voornaamwoord)</i>	259
221	<i>Wiens – wier – welks – welker</i>	260
222	<i>Zelfs</i>	261
223	<i>Zoals</i>	261
224	<i>Zodoende</i>	261
225	<i>Zogenaamd</i>	262

226	<i>Zonder – zonder dat</i>	262
227	<i>Zowel ... als ...</i>	262
HOOFDSTUK 3 – IDIOMATISCHE ‘VALKUILEN’; ENGELSE TREFWOORDEN		263
228	<i>Ability</i>	263
229	<i>Accommodate</i>	263
230	<i>Account for</i>	263
231	<i>Accuse</i>	263
232	<i>Ache</i>	264
233	<i>Achieve</i>	264
234	<i>Acknowledge</i>	264
235	<i>Acquired taste</i>	264
236	<i>Actually</i>	264
237	<i>In addition</i>	265
238	<i>Administration</i>	265
239	<i>Advice</i>	265
240	<i>Afford</i>	265
241	<i>Age</i>	265
242	<i>Agree to</i>	265
243	<i>All</i>	267
244	<i>All but</i>	267
245	<i>Allow – be allowed – might</i>	267
246	<i>A.m. – p.m.</i>	268
247	<i>Among others – among other things</i>	268
248	<i>And</i>	268
249	<i>Another</i>	269
250	<i>Any</i>	269
251	<i>Apart from</i>	269
252	<i>Appalling</i>	269
253	<i>Approach</i>	270
254	<i>Artist – artiste</i>	270
255	<i>As much (many) as & as early/late as</i>	270
256	<i>Atmosphere</i>	270
257	<i>Attention</i>	270
258	<i>Autumn</i>	270

259	<i>Aware & Awareness</i>	271
260	<i>Babies – hobbies</i> (zie ook apostrof, § 35)	271
261	<i>Bear</i>	272
262	<i>Because</i> (zie ook <i>doordat – omdat</i> , § 156).....	272
263	<i>Billion</i>	272
264	<i>Birthday – date of birth – anniversary – jubilee</i>	272
265	<i>Boast</i>	273
266	<i>Both ... and ... & not only ... but also ...</i>	273
267	<i>Branch</i>	274
268	<i>Britain – Great Britain – England – United Kingdom</i>	274
269	<i>Brutal</i>	275
270	<i>By (the time)</i>	275
271	<i>Byword</i>	276
272	<i>By myself – myself</i>	276
273	<i>Can – could</i>	276
274	<i>Careless</i>	277
275	<i>Cash</i>	277
276	<i>Cautiously</i>	277
277	<i>Celsius – Fahrenheit</i>	278
278	<i>Certificate</i>	278
279	<i>Challenge</i>	278
280	<i>Chef</i>	278
281	<i>Childlike – childish</i>	278
282	<i>Client – customer</i>	279
283	<i>Climax</i>	279
284	<i>Code</i>	279
285	<i>Commercial</i>	279
286	<i>Committee – commission</i>	279
287	<i>Common law</i>	279
288	<i>Company – corporation</i>	280
289	<i>Complacent/complacency</i>	280
290	<i>Conditions</i>	281
291	<i>Connected</i>	281
292	<i>Conquer</i>	281

293	<i>Conscience – consciousness</i>	281
294	<i>Consequence</i>	281
295	<i>Conservation – conversation</i>	282
296	<i>Conservative</i>	282
297	<i>Consider</i>	282
298	<i>Construction</i>	282
299	<i>Contemporary</i>	282
300	<i>In contrast to</i>	282
301	<i>Control</i>	282
302	<i>Could have + past participle – had been able to + infinitive</i>	284
303	<i>Couplet</i>	284
304	<i>Court – judge</i>	284
305	<i>Current</i>	284
306	<i>Dapper</i>	284
307	<i>Dare</i>	284
308	<i>Date</i>	285
309	<i>Date from</i>	285
310	<i>Day</i>	285
311	<i>Defendant</i>	285
312	<i>Define</i>	285
313	<i>Designate as</i>	286
314	<i>Diamond</i>	286
315	<i>Digits</i>	286
316	<i>Discover – invent – find out</i>	286
317	<i>Do</i>	286
318	<i>Doctor</i>	286
319	<i>Double take</i>	286
320	<i>Dozens</i>	287
321	<i>Driving force</i>	287
322	<i>Dutch courage</i>	287
323	<i>Dwell upon</i>	288
324	<i>Dying</i>	288
325	<i>Economic – economical</i>	288
326	<i>Effort</i>	288

327	<i>Either</i>	288
328	<i>Either ... or ...</i>	289
329	<i>Embrace</i>	289
330	<i>Enclose</i>	289
331	<i>End</i>	289
332	<i>Enforce</i>	289
333	<i>Entrance</i>	289
334	<i>Europe – European</i>	290
335	<i>Every</i>	290
336	<i>Everybody – everyone</i>	291
337	<i>For example</i>	291
338	<i>Exclusive</i>	291
339	<i>Exhaustive</i>	292
340	<i>Expense</i>	292
341	<i>Extradite</i>	292
342	<i>Exuberant</i>	292
343	<i>Eye(s)</i>	292
344	<i>Fail</i>	293
345	<i>Family</i>	293
346	<i>Fashionable</i>	293
347	<i>Fear</i>	293
348	<i>Feel</i>	293
349	<i>Find someone/yourself doing something</i>	293
350	<i>Firm</i>	294
351	<i>First, firstly, first of all versus at first</i>	294
352	<i>For (as a conjunction)</i>	294
353	<i>For + NP (nominative/accusative) with infinitive</i>	294
354	<i>For – since – during</i>	295
355	<i>Forget</i>	295
356	<i>Fragment</i>	296
357	<i>Frantic</i>	296
358	<i>Function</i>	296
359	<i>Further</i>	296
360	<i>Given</i>	297

361	<i>Global</i>	297
362	<i>Government</i>	297
363	<i>Graduate student – postgraduate student</i>	297
364	<i>Take ... for granted</i>	298
365	<i>Half</i>	298
366	<i>On the other hand</i>	298
367	<i>Happy ending</i>	299
368	<i>Hard-headed</i>	299
369	<i>Hardly ... when ...</i>	299
370	<i>Hate</i>	299
371	<i>Have</i> (in de betekenis ‘laten’)	299
372	<i>Have had</i>	300
373	<i>Help</i>	300
374	<i>Hereafter – hereinafter</i>	300
375	<i>Hernia</i>	300
376	<i>History</i>	300
377	<i>Hooligan</i>	300
378	<i>Hostage</i>	300
379	<i>Hostile</i>	300
380	<i>Hours</i>	301
381	<i>How</i>	301
382	<i>However</i>	301
383	<i>Human – humane</i>	302
384	<i>Humbling – humiliating</i>	302
385	<i>Identifying it/they</i>	302
386	<i>If – when</i>	303
387	<i>If only</i>	303
388	<i>Imaginable – imaginary – imaginative</i>	304
389	<i>Impact</i>	304
390	<i>Implicit</i>	304
391	<i>With impunity</i>	304
392	<i>In case – if</i>	304
393	<i>Include</i>	304
394	<i>Increasingly</i>	305

395	<i>Incredible – incredulous</i>	305
396	<i>Indeed</i>	305
397	<i>Industry</i>	306
398	<i>Instead of</i>	307
399	<i>Intentional – deliberate – wilful</i>	307
400	<i>Interest</i>	307
401	<i>Involved</i>	307
402	<i>Israel</i>	307
403	<i>It</i>	307
404	<i>Jealous</i>	308
405	<i>Job</i>	308
406	<i>Join</i>	308
407	<i>Keep</i>	308
408	<i>Kill</i>	308
409	<i>Kind – sort</i>	308
410	<i>Labour Party</i>	309
411	<i>Last – past</i>	309
412	<i>Late</i>	309
413	<i>Lately – of late</i>	310
414	<i>The latter – the former</i>	310
415	<i>Launch</i>	310
416	<i>Law & lawyer & law and order</i>	310
417	<i>Legal person</i>	312
418	<i>Less</i>	312
419	<i>Let us</i>	312
420	<i>Lie – lay</i>	312
421	<i>Like/enjoy/prefer doing something</i>	313
422	<i>Line</i>	313
423	<i>Liquor – liqueur</i>	313
424	<i>Live</i>	313
425	<i>Look</i>	313
426	<i>Lookout</i>	313
427	<i>Lose – be lost/gone/missing</i>	313
428	<i>Lost</i>	314

429	<i>Luck</i>	314
430	<i>Lunchtime</i>	314
431	<i>Luxurious(ly)</i>	314
432	<i>Made in Holland</i>	314
433	<i>Make</i>	315
434	<i>Manipulate</i>	315
435	<i>Many</i>	315
436	<i>May not</i>	315
437	<i>Mean</i>	315
438	<i>Medical man</i>	315
439	<i>Meekness</i>	316
440	<i>Merge</i>	316
441	<i>Might</i>	316
442	<i>Mind</i>	316
443	<i>Moral – morale</i>	316
444	<i>More and more</i>	317
445	<i>Morning – afternoon – evening – night</i>	317
446	<i>Most</i>	317
447	<i>Mr – Mrs – Ms</i>	317
448	<i>Much</i>	318
449	<i>Multiformity</i>	319
450	<i>Museums</i>	319
451	<i>Must not</i>	319
452	<i>Be named after</i>	319
453	<i>NATO</i>	319
454	<i>Natural gas</i>	319
455	<i>Need</i>	319
456	<i>Neither ... nor ...</i>	319
457	<i>Not (niet – geen)</i>	320
458	<i>Not so much</i>	321
459	<i>Note</i>	322
460	<i>Now</i>	322
461	<i>Nowhere</i>	322
462	<i>Number</i>	322

463	<i>Nurse</i>	322
464	<i>Obey</i>	323
465	<i>Occasion</i>	323
466	<i>Odd</i>	323
467	<i>Of</i>	323
468	<i>Off</i>	323
469	<i>Official</i>	323
470	<i>Offset</i>	323
471	<i>Oh – O</i>	324
472	<i>One</i> (als onbepaald voornaamwoord)	324
473	<i>Otherwise</i>	324
474	<i>Outspoken</i>	324
475	<i>Over</i>	324
476	<i>Own</i>	324
477	<i>Panties</i>	324
478	<i>Pantomime</i>	325
479	<i>Paperback</i>	325
480	<i>Paragraph</i>	325
481	<i>Participation</i>	325
482	<i>Percent</i>	325
483	<i>Performance(s)</i>	325
484	<i>Petroleum</i>	325
485	<i>Ph</i>	325
486	<i>Practical</i>	326
487	<i>Practise</i>	326
488	<i>Pride... on</i>	326
489	<i>Problem</i>	326
490	<i>Professionals</i>	326
491	<i>Property – goods</i>	326
492	<i>Prove</i>	326
493	<i>Public</i>	327
494	<i>Pudding</i>	327
495	<i>Puzzled</i>	327
496	<i>Qualification</i>	327

497	<i>Qualified</i>	327
498	<i>Quasi</i>	327
499	<i>Question</i>	327
500	<i>Quite so</i>	328
501	<i>Quotas</i>	328
502	<i>Realize</i>	328
503	<i>Really</i>	328
504	<i>Reason</i>	328
505	<i>Recently</i>	328
506	<i>Recognise</i>	328
507	<i>Reconstruct</i>	329
508	<i>Records</i>	329
509	<i>Regular(ly)</i>	329
510	<i>Relatively</i>	329
511	<i>Remember</i>	329
512	<i>Remove</i>	329
513	<i>Request</i>	330
514	<i>Resident</i>	330
515	<i>Responsibility</i>	330
516	<i>Restless</i>	330
517	<i>Restrain</i>	331
518	<i>Rh</i>	331
519	<i>Round</i>	331
520	<i>Rule</i>	331
521	<i>As a rule</i>	331
522	<i>Run</i>	331
523	<i>Sad</i>	331
524	<i>Be said to (en ook to be reported/alleged/rumoured to be, etc.)</i>	332
525	<i>Be satisfied that</i>	332
526	<i>Say</i>	332
527	<i>Scheme</i>	333
528	<i>Secretary of State & Minister</i>	333
529	<i>See</i>	333
530	<i>Sense</i>	333

531	<i>Serious</i>	334
532	<i>Several – various – different</i>	334
533	<i>Shall</i> (in juridische teksten)	334
534	<i>Should</i>	335
535	<i>Shy</i>	335
536	<i>Since</i>	335
537	<i>So</i>	335
538	<i>Sober</i>	336
539	<i>Solicit</i>	336
540	<i>Some</i>	336
541	<i>Somehow</i>	336
542	<i>Sources</i>	337
543	<i>Be spared</i>	337
544	<i>Spoilt</i>	337
545	<i>Spring from</i>	337
546	<i>Stop</i>	338
547	<i>Strictly</i>	338
548	<i>Strike</i>	338
549	<i>Strong</i>	338
550	<i>Structural</i>	338
551	<i>Student</i>	338
552	<i>Study</i>	339
553	<i>Be subject to</i>	339
554	<i>Such a</i>	339
555	<i>Suffer from/under</i>	339
556	<i>Suggestion</i>	339
557	<i>Sure</i>	340
558	<i>Surprisingly</i>	340
559	<i>Take place</i>	340
560	<i>Tasteless</i>	341
561	<i>Tear off</i>	341
562	<i>Tell</i>	341
563	<i>Tend to be</i>	341
564	<i>Thames</i>	341

565	<i>There</i> (als voorlopig onderwerp).....	341
566	<i>These days</i>	342
567	<i>Thin – thick</i>	342
568	<i>Thing</i>	342
569	<i>This – that – these – those</i>	342
570	<i>Thorough</i>	342
571	<i>Though</i>	343
572	<i>Throat</i>	343
573	<i>Through</i>	343
574	<i>Time</i>	344
575	<i>Timely</i>	344
576	<i>Times</i>	344
577	<i>Timing</i>	344
578	<i>Tip</i>	344
579	<i>To</i>	344
580	<i>Today</i>	345
581	<i>Transform</i>	345
582	<i>Translate</i>	345
583	<i>Transpire</i>	345
584	<i>Try</i>	345
585	<i>Turn out (to be)</i>	345
586	<i>Ugly</i>	346
587	<i>Unbearable</i>	346
588	<i>Unhappy</i>	346
589	<i>Unofficial</i>	346
590	<i>Until</i>	346
591	<i>Urban</i>	347
592	<i>US</i>	347
593	<i>Used to</i>	347
594	<i>In vain</i>	347
595	<i>Ventilator</i>	347
596	<i>Very</i>	348
597	<i>Vest</i>	348
598	<i>Vicar – rector – parson – parish priest</i>	348

599	<i>In view of – with a view to</i>	348
600	<i>Visitor</i>	348
601	<i>Vulgar</i>	349
602	<i>Wait for</i>	349
603	<i>Want</i>	349
604	<i>Warm</i>	350
605	<i>Way</i>	350
606	<i>Weather</i>	350
607	<i>A week on Monday</i>	350
608	<i>Weekend</i>	350
609	<i>What – such – how (in exclamations)</i>	350
610	<i>Whatever – whoever</i>	351
611	<i>While</i>	352
612	<i>Will</i>	352
613	<i>With</i>	352
614	<i>Worldly</i>	353
615	<i>Would</i>	353
616	<i>Wrong(ly)</i>	353
617	<i>Years</i>	354
618	<i>You & your</i>	355
APPENDIX 1 – MATEN EN GEWICHTEN		356
APPENDIX 2– LIJST VAN VAAK VERKEERD GESPELDE WOORDEN		357
APPENDIX 3 – BEËDIGDE VERTALINGEN		361
APPENDIX 4 TWEETALIGE TERMINOLOGIELIJST GRAMMATICA & STIJLFIGUREN ...		366
UITWERKING OEFENINGEN		477
LIJST NUTTIGE BOEKEN, SITES OP INTERNET & VERTAALTOOLS		491
LIJST VERTAALOPLEIDINGEN & BEROEPSORGANISATIES		495
REGISTER		497

VOORWOORD

Een aantal jaren geleden werd ik docent vertalen Engels-Nederlands bij een opleiding voor tolk-vertaler in Amsterdam. Tijdens het lesgeven werd al snel duidelijk dat de meeste studenten hun Nederlands onvoldoende beheersten. Zij bleken namelijk te zeer gericht op het vertalen *in* het Engels en verkeerden in de onjuiste veronderstelling dat het formuleren in de moedertaal toch wel ‘zo’n beetje vanzelf’ moest gaan.

Het verbaasde me dan ook niet dat de Commissie van het Staatsexamen Tolk-Vertaler Engels zich jaar in jaar uit zeer kritisch uitliet over de geleverde prestaties bij het onderdeel Engels-Nederlands. Uit de examenverslagen bleek dat slechts zeer weinig kandidaten een voldoende haalden voor dit onderdeel. Het aantal voldoende was zelfs aanzienlijk lager dan het aantal voldoende bij het onderdeel Nederlands-Engels. Hier volgt een kleine bloemlezing van ‘harde’ conclusies: ‘Bij deze vertaling valt opnieuw op dat de kandidaten zich nauwelijks moeite getroosten zich tijdens de opleiding in hun eigen taal te verdiepen’ (uit het verslag van 1981). ‘Ook dit jaar viel weer op dat vele kandidaten niet beschikken over voldoende kennis van idioom, grammatica en register’ (uit het verslag van 1983). ‘De Commissie moet wederom vaststellen dat het aantal onvoldoenden voor dit onderdeel nog steeds zeer hoog is’ (uit het verslag van 1989).

Toen ik op zoek ging naar een handboek Vertalen Engels-Nederlands, vond ik tot mijn verbazing niets. De boekenplanken puilden uit van vertaalgidsen Nederlands-Engels, maar de ‘andere richting’ schitterde door afwezigheid. Ik heb sterk het vermoeden dat deze lacune wordt veroorzaakt door het gebrek aan belangstelling voor de moedertaal bij Nederlanders in het algemeen en bij anglisten in het bijzonder. Ook bij de studie Engels aan de universiteiten wordt slechts mondjesmaat aandacht geschonken aan het vertalen Engels-Nederlands. Vrijwel alles staat in het teken van de ‘wereldtaal’. Niettemin zullen vele studenten Engels zich later beroepshalve bezighouden met het vertalen *uit* het Engels. Het is daarom van cruciaal belang dat deze lacune wordt aangevuld.

In dit boek heb ik geprobeerd een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de grammaticale en idiomatische problemen die zich kunnen voordoen bij het vertalen uit het Engels. Ik ben daarbij eclectisch te werk gegaan. Niets wat in dit boek staat, is op zichzelf origineel. De originaliteit van het boek is gelegen in de synthese van het materiaal: het is het eerste werk dat een groot aantal praktische wetenswaardigheden betreffende het vertalen Engels-Nederlands samenbrengt. Ik heb mij beperkt tot teksten met een ‘algemeen’ karakter. Problemen bij het vertalen van vakjargon worden dus niet behandeld.

Ik heb niet echt een systematisch leerboek willen schrijven, maar veeleer een bloemlezing van probleemgevallen. Wel zal de gebruiker op sommige plaatsen oefeningen aantreffen die hem/haar in staat stellen zijn/haar kennis en begrip te toetsen.

In het eerste deel worden de belangrijkste algemene richtlijnen en specifieke knelpunten in vogelvlucht beschouwd. In het tweede deel – de Detailbehandeling – wordt de stof uitvoerig behandeld. Dit tweede deel is weer onderverdeeld in drie hoofdstukken. In het eerste worden allerlei grammaticale thema’s en taalverschijnselen besproken. Ik heb de Nederlandse terminologie gebruikt: aanhalingstekens, barbarismen, bijvoeglijke bijzinnen, congruentie, idioom, tangconstructies, e.d. Een groot aantal ‘gevoelige punten’ uit de Nederlandse grammatica komt hier aan de orde; bij de behandeling van de stof heb ik voortdurend getracht om de verschillen tussen het Engels en het Nederlands aan te geven; op deze wijze wordt de stof vanuit de invalshoek van de vertaler gezien.

In het tweede hoofdstuk staan Nederlandse lemmata: het gaat hier ofwel om woorden die dikwijls worden verward, bv. *als* – *dan*; *doordat* – *omdat*; *hun* – *hen*, ofwel om de bekende hete hangijzers: is het *een aantal heeft* of *een aantal hebben*? Mag men zeggen: *hij ging weg om nooit meer terug te keren* of moet het zijn: *hij ging weg en zou nooit meer terugkeren*?

In het laatste hoofdstuk staan Engelse lemmata: woorden en constructies die vaak verkeerd worden vertaald, bv. *administration*, *certificate*, *Government*, *pantomime* en dus een ‘idiomatische valkuil’ vormen. Achterin treft men een aantal appendices aan: a. maten en gewichten; b. de spelling van moeilijke woorden; c. stijlfiguren.

Vertalen heeft een creatieve en een ambachtelijke kant. De creatieve kant is (uiteraard) het minst ‘grijpbaar’ en het moeilijkst te definiëren: creativiteit is immers een kwestie van talent en talent valt niet aan te leren, noch te onderwijzen. Al heeft de vertaler alle naslagwerken ter wereld tot zijn beschikking en al kent hij/zij alle relevante grammaticaregels uit het hoofd, hij/zij zal altijd op problemen stuiten waarvoor geen pasklare oplossingen bestaan.

Woordspelingen bijvoorbeeld kunnen helse hersenbrekers vormen. Ik loofde eens een fles wijn uit voor de student die een bepaalde krantenkop het best wist te vertalen: **BLIND EYE TO TUNNEL’S VISION** (Strekking van de tekst: wat is er toch misgegaan met het Britse deel van de verkoop van aandelen ter waarde van 770 miljoen pond in Eurotunnel, de Brits-Franse groep die de Kanaaltunnel bouwt? De belangstelling voor de aandelen is behoorlijk tegengevallen.)

Naast veel zwakke vertalingen, zoals *DE OGEN DICHT VOOR TUNNELSVISIE* en *BLIND VOOR VISIOEN TUNNEL* en een enkele absurde, zoals *OOGKLEPPEN OP VOOR HET UITZICHT OP DE TUNNEL*, waren er twee voortreffelijke. De ene was een vrij letterlijke weergave: *OOGJE DICHT VOOR TUNNELDROOM*; de andere was afkomstig van een meisje dat haar verbeelding de vrije teugel had gegeven: *DOOF VOOR LOKROEP TUNNEL*. Het zal duidelijk zijn dat een dergelijke trouvaille niet haar oorsprong vindt in de kennis van idioom of grammatica; het zal ook duidelijk zijn dat het onmogelijk is om dergelijke bliksemschichten der verbeelding te ‘verklaren’ of in regels te vatten. Deze bloemlezing van vertaalproblemen richt zich dan ook op de ambachtelijke kant van het vertalen.

Dit boek is bestemd voor iedereen die zich met het vertalen uit het Engels bezighoudt. Het is echter speciaal geschikt voor mensen die zich willen voorbereiden op het examen Tolk-Vertaler Engels.

Tot slot enkele opmerkingen: vertalers zijn in zekere zin de hoeders van de taal en ik heb dan ook gekozen voor een vrij conservatieve houding ten aanzien van omstreden taalkwesties. Vaak geef ik bepaalde constructies of zinnen de ongenueanceerde kwalificatie ‘fout’; wie zich hieraan ergert, dient te bedenken dat dit werk normatief bedoeld is. Wat ik ‘fout’ noem, hoeft niet in alle gevallen ‘in absolute zin’ fout te zijn: op sommige punten verandert de taal nu eenmaal en woordenboeken en grammatica’s lopen altijd achter bij de praktijk. In zulke gevallen dient het oordeel ‘fout’ als volgt te worden begrepen: hoewel deze constructie vaak – en wellicht in toenemende mate – wordt gebruikt, is deze (nog) niet algemeen geaccepteerd.

Bij het schrijven ben ik ervan uitgegaan dat de lezer op de hoogte is van de meest elementaire grammaticale begrippen. Definities van vaktermen zoals *bijvoeglijk naamwoord*, *bepaling van gesteldheid*, *zelfstandige woordgroep* of *meewerkend voorwerp* zijn dus niet opgenomen.

Ik hoop dat dit boek zijn weg zal vinden naar het onderwijs en de vertaalpraktijk. Voor op- en aanmerkingen van gebruikers houd ik mij gaarne aanbevolen en ik spreek mijn dank uit aan mijn collega’s R. Engberts en P. Moeyes, die zich bereid toonden het gehele manuscript nauwgezet door te werken.

Amsterdam, december 1991

Chris P. Odijk

VOORWOORD BIJ DE 4e (GEHEEL HERZIENE) EDITIE

In deze 4^e editie heb ik een groot aantal vertaalkwesties en praktijkvoorbeelden toegevoegd, zowel onder de bestaande lemmata (onder meer bij het thema betrekkelijke bijzinnen en *aantal*) als onder nieuwe lemmata. Om enkele voorbeelden te noemen: het vertalen van *complacent/complacency* (§ 289); *double take* (§ 319), *find someone/yourself doing something* (§ 349), *graduate student* (§ 363) en *humbling/humiliating* (§ 384). Daarnaast is de complete tekst grondig gereviseerd en geactualiseerd.

Voor het eerst verschijnt er nu een e-boekversie van de Vertaalwijzer en ik hoop dat ook deze versie haar weg naar het onderwijs en de vertaalpraktijk zal vinden.

Op deze plaats wil ik de vele gebruikers bedanken die mij na de verschijning van de 3^e editie verbeteringen hebben toegestuurd. Voor vragen, opmerkingen of verzoeken om aanvulling kunt u wederom terecht op mijn website <https://chrisodijk-xandralammers.nl>.

Monnickendam, mei 2025

Chris P. Odijk

a. ENKELE ALGEMENE RICHTLIJNEN

1 Bemoeienis met de inhoud van de tekst

1.1 Aan het begin van een cursusjaar legde ik eens de volgende prikkelende discussiestelling aan mijn studenten voor: het uitschakelen van de eigen persoonlijkheid is de eerste plicht die een vertaler zich oplegt.

Is dat nu waar of niet? Antwoord: dat hangt af van wat men precies onder ‘uitschakelen van de persoonlijkheid’ verstaat. Inderdaad is het voor de vertaler uit den boze zich met de *inhoud* van de tekst te bemoeien wanneer hij of zij het daarmee niet eens is. Daarnaast dient de vertaler ook aan de vorm, de stijl en de sfeer van het origineel zo trouw mogelijk te zijn.

1.2 De vrijheid van de vertaler is dus beperkt. Dat betekent echter niet dat vertalen daarom geestdodend, niet-creatief werk is. Integendeel, vertalen is een moeilijk vak dat naast accuratesse en doorzettingsvermogen een flinke portie creativiteit vergt. Aangezien deze drie eigenschappen belangrijke pijlers kunnen zijn waarop iemand persoonlijkheid rust, is het onjuist om te stellen dat deze moet worden ‘uitgeschakeld’.

De persoonlijkheid van de vertaler wordt door de genoemde beperkingen niet verstikt maar in toom gehouden. Met andere woorden: deze kan zich bewegen, maar ligt wel aan een ketting. Vandaar dat ik voor een andere formulering kies: de vertaler mag zich niet bemoeien met de inhoud van de tekst.

2 ‘Verbeter’ de brontekst als die niet goed is!

2.1 Er bestaat een belangrijke uitzondering op de voorgaande richtlijn: de vertaler moet zich wél met de inhoud van de tekst bemoeien wanneer deze onmiskenbare fouten bevat. Fouten dient men in de vertaling te corrigeren.

Zolang het simpele *slips of the pen* of grammaticale fouten betreft, spreekt deze richtlijn vanzelf. Iets moeilijker ligt het bij teksten waar stilistisch het een en ander aan schort. Om maar eens twee voorbeelden te noemen: 1. Mag men stilistische inconsistentie, zoals registerfouten, in de vertaling ‘wegwerken’? 2. Mag men onnodige herhalingen of ‘verfraaiingen’ in de vertaling weglaten?

Naar mijn mening moet het antwoord op deze vragen zonder meer bevestigend zijn. Wanneer vaststaat dat de stilistische inconsistentie of de onnodige herhaling een fout is en dus niet opzettelijk door de auteur is toegepast, dan dient deze – in beginsel – in de vertaling te worden ‘weggewerkt’.

Wel rijst hier de vraag waar de grens ligt. De uiterste consequentie zou zijn dat de vertaler een slecht geschreven tekst moet herschrijven. Ik denk dat dat te ver gaat. Wanneer een tekst die in een goede stijl geschreven is incidenteel een ‘zwak moment’ heeft, dan doet de vertaler er verstandig aan om deze plooi glad te strijken, maar wanneer de tekst doordrongen is van ‘taalmist’ en wemelt van ‘stijlbloempjes’ en onlogische wendingen, dan dient de vertaler van tevoren duidelijk te bepalen wat hij/zij wel en wat hij/zij niet in de vertaling overneemt. Men kan bijvoorbeeld ervoor kiezen om stilistische inconsistentie en omslachtig taalgebruik op zinsniveau in de vertaling weg te werken maar om een ongelukkige volgorde van zinnen binnen een alinea te laten staan.

2.2 De richtlijn van paragraaf 2.1 geldt niet onverkort voor ‘beëdigde vertalingen’, omdat bij deze vertalingen een exacte weergave van de brontekst prevaleert (zie [appendix 3](#) – Richtlijnen beëdigde vertalingen).

3 Vertaal zo letterlijk mogelijk, maar niet zo letterlijk dat er ‘onnatuurlijk’ Nederlands ontstaat!

3.1 De formulering toont al aan dat er een spanningsveld kan bestaan tussen het zo letterlijk mogelijk vertalen en het schrijven van goed en natuurlijk Nederlands.